

Ратна прича – Александра Мишић

АНА

Био је мршав, мали дечак светлих очију. После, постао је витак младић у кога су се девојке заљубљивале, а и он замиловао многе. Но, рат прекиде све и он се обреде, ни крив ни дужан, у злогласном немачком логору. Спао био на кост и кожу, комад буђавог хлеба и мало воде на дан. А радило се много у кругу логора и већ је мислио да се круг живота затвара кад се једног априлског јутра пронесе вест да су потребни млађи, здрави затвореници за рад у баштама Немаца по селима око логора. Била је то његова шанса, могућност да преживи, зрак светлости и наде.

У одабиру за баштоване прошао је; пресудиле су његове године и релативно добро здравствено стање мада беше исцрпљен. Рекоше му да се спакује. Он лаганим кораком уђе у мрачну собу у којој се осећао устајали задах. Погледа двојицу затвореника што лежаху на гвозденим креветима, приђе им, па их загрли. Један, старији, угашеног погледа, прошапута: „Срећно“. Други, његових година, имао је туберкулозу и био готов да да умре. Он не рече ништа, само се јако закашља и остаде да лежи. Све остало било је сувишно. Узе оно мало ствари и изађе.

Драгољуб, тако се млади човек звао, није знао у које село га воде. Равница је била свуда око њих и имена насеља нису му значила ништа. Биле су у питању само две опције: живот или смрт. И ту се могућност избора завршавала. Па ипак, нека нејасна, слаба нада тињала је у његовим зеленим

очима. Нада, да ће се једном ипак домоћи мајчице Србије, да ће рат проћи и да ће се живот наставити. Имао је само тридест две године.

Треба рећи: у Србији је оставио породицу, жену и мало дете. Синчић беше тек напунио две године кад су њега одвели. Било је тужно, магловито јутро. Стигао је камион, млада жена је плакала и гутала сузе држећи дете у наручју, а он је промрмљао нешто нејасно док су га везаних руку гурали у камион и навлачили цираду. Хтео је да јој каже да је воли, да не брине и да ће се брзо вратити, али није стигао. Ни загрлио је није, о томе ће много пута касније мислити у страшним ноћима које су уследиле.

Док су се труцкали по неравном путу, пакла су га сува уста и мислио је: пустиће га ускоро јер ништа није крив. И тако се обрео у Дахаџу. Након три године мука, напорног рада и глади, док је гледао како свакодневно умиру његови сапатници, све време га је грејала мисао о сину и жени. Постоји у човеку увек та луда нада која тиња и кад су све шансе изгубљене. Сећао се мале куће у селу Л, реке која протиче поред имања, детета што прави прве несигурне кораке. Пролеће је сада и у мом селу, мислио је док су га два стражара са машинкама спроводила ка дворишту усамљене куће у равници.

Пролеће је, мислио је пун туге, а његова њива је запустела, стока гладна, и ко зна шта је са укућанима. У тим размишљањима, виде да се војници нешто договарају са старијим човеком на немачком језику. Крајичком ока осмотри кућу. Беше то сасвим лепа приземна кућа, од оних које нису претерано луксузне, али опет се назирало да је власник довољно имућан да би себи могао приуштити слугу. А тај слуга требало је да буде он.

Јохан, његов господар, био је човек од својих шездесетак година, средње висине и тужног погледа. Жена му беше умрла неколико година раније, па је остао сам са две кћери. Старија, Клара, била је одскоро удата у суседно село. Млађа, Ана, била је још девојка и стајала је сад ту, пред њим, гледајући га својим крупним плавим очима. Њему застаде срце. Никад тако лепо лице није видео. Носила је плетенице боје пшеничног класја. Била је складно грађена, уског струка и лепих, пуних усана.

„Научићеш немачки“, обрати му се Јохан.

„Већ знам помало, научио сам у логору“, прошапута Драгољуб све време гледајући у Ану. Она погледа у под.

„Ово је моја ћерка Ана. Она ће те учити језик да бисмо се лакше споразумевали. Радићеш на имању све што ти будем рекао. Надам се да неће бити проблема. Не треба да наглашавам да не смеш да помислиш да бежиш. Убили би те одмах. А овде ће ти свакако бити боље него тамо.“

„Разумем“, рекао је Драгољуб и отпоче ново поглавље у његовом животу. Носио је воду, косио, стругао дрва, чистио. Био је вредан и посвећен послу. Временом је своју логорску мршавост заменио лепим стасом, попунио се и био врло привлачан мушкарац. Увече би уморан легао у кревет са мислима о својој жени и сину. „Само да их ускоро видим“, мислио је. Али, ток живота не иде увек онако како бисмо желели.

Ана га је подучавала и у тим часовима они су се све више зближавали. Била је десетак година млађа, али је била једра, лепа, насмејана и близина је учинила своје. Једног дана пољубили су се у соби и тај пољубац запечатио је судбине двоје људи. Оно што се даље збивало између њих било би сасвим нормално да су околности биле другачије. Овако,

они су били припадници различитих народа, једнога који је напао и другога, који се бранио, уз то, Драгољуб је имао породицу у Србији, а Ана је била девојка за удају, свакако не прилика за ожењеног православног Србина. Но, како љубав не бира где ће ударити, тако је било и овог пута. Њихова веза распламсала се у снажне емоције и потрајала све до краја рата. Једног дана стигла је вест да је Дахау ослобођен и да је рат завршен. Ана и Драгољуб су се погледали. Она је дубоко уздахнула.

„Отићи ћеш, зар не?“, рекла је. Од почетка је знала да он има жену и дете. Језик беше одлично савладао захваљујући њој и благосиљао је срећну звезду која га је спасила сигурне смрти у логору.

„Морам, Ана. Вуче ме жеља за родним крајем и за мојом породицом. Волим те и ти то знаш, али волим и њих. Они су моја породица. А ти си млада и лепа, удаћеш се и имати своју децу.“

„Волим те, али поштујем твоју одлуку“, рекла је Ана кроз сузе.

Плакали су дуго тог дана, потом се загрлили и Драгољуб је после неког времена кренуо пут Србије.

Путујући неколико седмица стигао је у своје село. Возом, пешке, запрегом, али стигао је. Срце му је лудо тукло док се примицао својој кући. Замишљао је како изгледа његов син. Сад би требало да има око пет година. Неће ме ни препознати, уплашиће ме се дете, мислио је. А Марија, како ли изгледа? Још мало, још само мало и све ће бити као некад. Живот ће се вратити у своје корито.

Улази у двориште, не чује ништа, само тишина звони кроз гране старе липе. Под стрехом је кључ, увек је ту стајао, узима га дрхтавом руком и док откључава врата, осврне се

иза себе. Двориште је прилично запуштено, нема цвећа које је Марија увек садила. Све то уноси му немир и зебњу у срце. Отвара врата и крпе паучине га ударају по челу. Унутра, ствари у распореду како их је оставио, шпорет, креденац, тањири, умиваоник, чак и нешто мало воде у њему...

Изађе испред, а она хладноћа у срцу све је јача. Тек тад примећује да је двориште пусто, да нема ничега, ни пилића, ни оваца што блеје, све делује мртво, успавано. Одлази до суседне куће, врата му отвара Софија, старица, нека даља стрина. Неповерљиво се загледа у њега полуслепим очима. На њега залаја пас. После неколико тренутака препознаје га, једва.

„Драгољубе, жив си!“ викне у чуду и загрли га. „Мите ожалили, никаквих вести нисмо имали о теби“.

„Ја сам, стрина, ја сам. Писао сам више пута, нисте добијали моја писма? Где су Марија и Милош?“

Старица га погледа дугим погледом од кога он задрхта. Ћутала је. Онда се окрену шпорету, а он виде да је крајем мараме обрисала очи. Нека зла слутња обузе му срце.

„Шта се... догодило? Где ми је породица?“ једва прошапута и паде на кревет.

„Ех, сине... с јесени, разболеше се од врућице и умреше обоје. Једва их сахранисмо по неком кијамету. Марија те стално помињала, говорила је: 'Доћи ће он, све ће бити као некад'. И оде, сиротица, у младим годинама.“

Драгољуб дуго није могао да дође себи. Јецнао је и дозивао имена својих најмилијих. Онда устаде, обриса рукавом очи и рече:

„Стрина одведи ме до њихових гробова. Хоћу да видим где почивају“.

Неколико година иза завршетка рата ожени се поново Драгољуб женом добром, али бездетном и немаше наследника до краја живота. А умро је у позним годинама поштован и вољен од сродника, комшија и пријатеља.

Треба рећи и ово. Једног дана, лето је било и упекло сунце, стигли управо он и жена из ливаде где су пластили сено, па сели испред куће да ручају. Већ су прилично стари, али мора да се ради, нема ко други. Стиже поштар, носи неко писмо. Каже, из далека је, из стране земље. Драгољуб загледа коверат, непознат му рукопис, пише: Савезна Република Немачка, град Минхен. Дрхтавом руком отвара, унутра на немачком, готово заборављеном језику, исписан текст. Нешто га лецну, позледише се старе ране, али због жене, ове друге, коју воли и поштује, не показа да га је погодило. Онда поче читати у себи:

„Поштовани господине Драгољубе,

Пише Вам Клара, Анина сестра. Живим у Минхену, који је, као што знате, свега шеснаест километара удаљен од наше породичне куће. Прошло је тридесет година откако сте доведени као логораш на наше имање да помажете оцу. Он је, нажалост, умро, али је до краја живота помињао Вас и Ваше добро срце, вредноћу и поштење. Ја сам од почетка знала за тајну љубав Вас и моје сестре. У почетку то нисам одобравала, знате какве су биле околности, био је рат, расле смо без мајке, па сам се ја као старија сестра осетила одговорном за њу. Међутим, временом сам увидела колико Вас је она заволела и била сам сведок њене патње кад сте отишли. Надам се да сте пронашли своју породицу и да сте срећни.

А сад о Ани. Отац јој је после рата налазио прилике, али она никако није хтела да се удаје. Као да је у свим тим

младићима тражила Вас и Вашу доброту, а они то нису могли да јој пруже. На крају се сиротица разболела од туге и умрла. Сахрањена је на сеоском гробљу и пред смрт ме је заветовала да Вам напишем колико Вас је волела и да Вам пошаљем њену фотографију. Шаљем Вам искрене поздраве из Минхена и молим да упалите свећу за покој њене душе. Клара“

Осети како су му руке слабе и како писмо пада на под. Жена схвати да га је садржај погодио, али како ништа није знала о Ани, нити о тој великој љубави, није могао да јој каже истину. Боље је овако, мислио је, нека остане закопано у ходницима времена. Да не повређујем ни себе, ни њу.

„Један пријатељ ми је умро“, рече. „Били смо заједно у логору. Пише ми његова жена, Немица, из Минхена“.

И кад она уђе у кућу да однесе тањире, Драгољуб угледа црно-белу фотографију у коверти. На њој је Ана, лепа, насмејана, са букетом цвећа у рукама и венчићем од истог тог цвећа на глави.

Све му се у трену врати, читав бивши живот, напуштена фабрика муниције близу средњовековног града Дахауа на југу Немачке, село у које је доведен, истргнут из родног краја, од своје породице. Људи који умиру око њега од глади, болести и самоубиства. Епидемија тифуса. Мучења затвореника. И онда, сељак Јохан, спас усред пакла. И она, Ана, сунце у тами. Растанак. Туга. И опет туга, у Србији. И старост. И сад ово писмо.

Заболе га у грудима и безгласни јецај провали се из њега. Жена излази из куће, гледа га, не пита га ништа, само га загрли. Он се смирује, брише очи, устаје, узима фотографију и ставља је поред славске иконе.